

FYRVERKERI – KORT OM RÄTTSLÄGET

LAG (1988:868) OM BRANDFARLIGA OCH EXPLOSIVA VAROR (LBE)

FÖRORDNING (1988:1145) OM BRANDFARLIGA OCH EXPLOSIVA VAROR (FBE)

Bestämmelser

Med fyrverkeripjäser avses explosiva varor som innehåller pyrotekniska ämnen, avger ljus- eller ljudeffekter och är avsedda för nöjesändamål (8 § FBE). För att få hanteras krävs att varan är godkänd av Statens räddningsverk (10 § FBE). Sådana varor får hanteras endast av den som fyllt 18 år (9 § FBE). Den som hanterar explosiva varor ska vidta åtgärder till skydd mot att obehöriga kommer åt varorna (17 § FBE).

Med hantering avses tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, förstöring, saluförande, underhåll, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden (3 § LBE). Den som hanterar explosiva varor ska vidta de åtgärder och de försiktighetsmått som behövs för att förhindra brand eller explosion som inte är avsedd och för att förebygga och begränsa skador på liv, hälsa, miljö eller egendom genom brand eller explosion (7 § LBE).

Inköpskoder

Inköpskod är en klassificering av fyrverkeriartiklar med avseende på åldersgränser för inköp, innehav och användning:

151 – inga krav. Exempelvis knallpulver till leksakspistol och smatterband.

152 – 18 år. Vanliga konsumentfyrverkerier.

153 – 18 år. Vanliga konsumentfyrverkerier.

154 – 18 år. Tillstånd från polismyndigheten (11 § LBE).

Ansvar

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 7 § LBE döms till böter eller fängelse i högst ett år. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 11 § LBE, 9 § eller 17 § FBE döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall döms inte till ansvar (21 § LBE).

Explosiva varor som varit föremål för brott enligt denna lag ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt (24 § LBE).

Information

Läs mer på Statens räddningsverks webbplats, www.raddningsverket.se

ORDNINGSLAG (1993:1617), OL

Bestämmelse

Pyrotekniska varor får inte användas utan tillstånd av polismyndigheten, om användningen med hänsyn till tidpunkten, platsens belägenhet och övriga omständigheter innebär risk för skada på eller någon beaktansvärd olägenhet för person eller egendom (3 kap. 7 § OL).

Ansvar

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet använder pyrotekniska varor när tillståndsplikt föreligger döms till penningböter (3 kap. 22 § OL).

Om ett barn som inte har fyllt 15 år begår en sådan otillåten handling döms den som har vårdnaden om barnet till penningböter, om inte han eller hon gjort vad som ankommer på honom eller henne för att förhindra handlingen (3 kap. 22-23 §§ OL).

Bestämmelse (lokala ordningsföreskrifter)

Varje kommun får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor (3 kap. 9 § OL).

Kommentar

I Östergötlands län finns 13 kommuner, varför respektive kommuns lokala föreskrifter måste beaktas. För närvarande (mars 2008) finns föreskrifter i Linköpings, Norrköpings och Söderköpings kommuner. Med hänsyn till att lokala föreskrifter kan ändras eller tillkomma är det nödvändigt att den enskilde alltid kontrollerar med berörd kommun. Principen är att lokala föreskrifter gäller tillsammans med lag och förordning.

Av 18 § lokala ordningsföreskrifter för Linköpings kommun framgår att tillstånd av polismyndigheten krävs för att använda pyrotekniska varor inom ett angivet avgränsat område. Detta innebär att det inom detta område föreligger ett generellt krav på tillstånd. Det innebär inte att det utanför detta område är ”fritt fram” att använda pyrotekniska varor. I sådant fall åligger det den enskilde att iaktta bestämmelserna i LBE, FBE, OL och BrB, vilka här i kortet redovisats.

I 19 § lokala ordningsföreskrifter för Norrköpings kommun föreskrivs att det är förbjudet att utan tillstånd av polismyndigheten använda pyrotekniska varor på andra tider av året än nyårsafton, nyårsdagen, påskafton, påskdagen, valborgsmässoafton och 1 maj. Detta betyder att

på andra tider föreligger ett generellt krav på tillstånd. Det betyder inte att det är ”fritt fram” på de nämnda helgdagarna. Då gäller bestämmelserna i LBE, FBE, OL och BrB. I Norrköping är det dessutom alltid förbjudet att använda pyrotekniska varor på begravningsplats.

Ansvar

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot sådan föreskrift döms till penningböter (3 kap. 22 § OL).

Kommentar

Bestämmelsen i 3 kap. 7 § OL (se även ”aktsamhetsregeln” i 7 § LBE) innebär att generellt krav på tillstånd inte föreligger. Bedömning får göras i varje enskilt fall. Vid bedömningen ska hänsyn tas till vilken risk det finns för att person eller egendom, exempelvis husdjur, skadas eller drabbas av någon beaktansvärd olägenhet. Med skada avses både psykisk och fysisk skada. Psykisk skada kan vara att en person, barn eller vuxen, eller ett husdjur blir skrämt. Med beaktansvärd olägenhet avses att fyrverkeri är påtagligt störande för omgivningen. De omständigheter som i första hand ska beaktas vid riskbedömning är tidpunkt och plats. Tillståndsplikt torde regelmässigt föreligga där en större folksamling kan komma att uppehålla sig. Bestämmelsen har inget undantag från tillståndsplikt vid tillfällen som påsk, valborg eller nyår. I city- och bostadsområden torde större delen av normalt förekommande fyrverkerier vid dessa helger formellt falla inom ramen för tillståndsplikt. I sådana områden bor och vistas alltid många människor och husdjur, och det kan svårigen generellt bortses från risk för beaktansvärd olägenhet i form av rädsla och allvarlig oro.

Ansvar för att bedöma om tillstånd behövs åligger den enskilde. Denne bör bl. a. fråga sig: finns det, med hänsyn till tidpunkt och plats, någon påtaglig risk att person eller husdjur, utomhus eller inomhus, skadas eller drabbas av beaktansvärd olägenhet vid fyrverkeri? Om bedömningen är att tillstånd krävs, ska ansökan inges till polismyndighet. I tveksamma fall bör polismyndigheten kontaktas.

BROTTSBALKEN (1962:700), BrB

Att använda pyrotekniska varor på ett otillåtet sätt kan, utöver brott mot LBE, FBE och OL, medföra ansvar enligt BrB, exempelvis misshandel (3 kap. 5 §), vållande till kroppsskada eller sjukdom (3 kap. 8 §), ofredande (4 kap. 7§), allmänfarlig vårdslöshet (13 kap. 6 §) och förargelseväckande beteende (16 kap. 16 §).

Medverkan till brott

Av 23 kap. 4 § BrB framgår att medverkan till brott, för vilket fängelse är föreskrivet, är straffbart.

Detta innebär exempelvis att det är straffbart att ”länga”, dvs. köpa ut till och låta den som är under 18 år hantera fyrverkerier. Straff utdöms efter vad är stadgat för gärning, vilken medverkats till.

Underlåtelse att hindra brott

I 23 kap. 6 § andra stycket BrB föreskrivs att om föräldrar eller andra uppfostrare eller förmyndare underlåter att från brott hindra den som står under deras vård eller lydnad, när det kan ske utan fara för dem själva eller deras närmaste, dömes för underlåtenhet att hindra brottet enligt vad som är stadgat för den som allenast i mindre mån medverkat till sådant brott, dock ej till svårare straff än fängelse i två år. I ringa fall skall ej dömas till ansvar. Stadgandet avser även gärningar som är straffbelagda på annat håll än i BrB. Detta innebär exempelvis att om någon under 18 år innehar en fyrverkeripjäsa som fritt får innehas av någon som fyllt 18 år, så är personer med nämnd relation till barnet, vid straffansvar, skyldiga att ta hand om fyrverkeripjäsen.

Om barn under 15 år använder pyrotekniska varor, när tillståndsplikt föreligger enligt OL, är avseende vårdnadshavares ansvar att förhindra handlingen särskilt stadgat i 3 kap. 22-23 §§ OL (se ovan).

MEMO FÖR INGRIPANDE, se sid. 5.